

Srbija gradi crkve, a čeka na škole i domove zdravlja

Istraživanje 037info.net: od 2010. do 2025. može se dokazati najmanje 22 završena nova pravoslavna hrama, dok širi pregled novih gradilišta, započetih hramova i projekata daje najmanje 40 objekata. Za to vreme broj domova zdravlja ostao je na 158, a osnovne škole dobile su sve manje učenika.

Postoje statistike koje ne moraju mnogo da se objašnjavaju. Dovoljno je staviti ih jednu pored druge.

U Srbiji je 2012. godine bilo **158 domova zdravlja**. I danas se u zvaničnim i stručnim izvorima ponavlja isti broj – **158**.

U školskoj 2025/26. godini u 1.134 redovne osnovne škole nastavu pohađa **498.581 učenik**. Prvi razred upisalo je 61.326 dece.

A kada smo pokušali da pronađemo koliko je novih pravoslavnih hramova izgrađeno u istom periodu, ispostavilo se da država za to nema jednu zbirnu statistiku.

Pa smo morali da je napravimo sami.

I tu stvari postaju zanimljive.

Najmanje 22 završena nova hrama

Prvo smo primenili strogi kriterijum.

U osnovni, konzervativni zbir ulaze samo **novi objekti** za koje smo pronašli dovoljno pouzdan dokaz da su tokom perioda 2010–2025. završeni i osvećeni, odnosno uvedeni u bogoslužbenu upotrebu.

Ne računamo:

- obnovljene stare crkve;
- rekonstrukcije;
- dogradnje;
- obnovljene manastirske objekte;
- parohijske domove;
- kapele bez jasnog statusa novog hrama;
- osvećene temelje;
- postavljene krstove;
- projekte koji su ostali samo na papiru.

Po tom kriterijumu dolazimo do **najmanje 22 nova pravoslavna hrama**.

To je minimum koji se može braniti javno dostupnim dokazima.

Među njima su, između ostalih, novi hram u Kovačici, građen od 2011. do 2014. godine, novi hram Svetog Nikole u Zrenjaninu, građen od 2015. do 2018, hram Svete Trojice u Knićaninu, čija je gradnja počela 2017/18. i završen je 2021, kao i niz novih hramova u drugim eparhijama.

U Knićaninu je, recimo, veoma jasno dokumentovano da selo koje od doseljavanja kolonista 1953. godine nije imalo pravoslavni hram dobija novu crkvu. Radovi su počeli 2017, a završeni 2021. godine.

U Užicu je novi hram Pokrova Presvete Bogorodice u Krčagovu počeo da se gradi 2017. godine. Prve redovne liturgije u njemu služe se od Vaskrsa 2021. godine. Grad Užice je, između ostalog, finansirao i infrastrukturu oko hrama.

U Deževi kod Novog Pazara novi hram Svetog Save osvećen je 2025. godine. Sama država je prethodno navela da je lokalno stanovništvo njegovu izgradnju započelo 12 godina ranije.

U Katunu kod Vranja novi hram Vaznesenja Gospodnjeg osvećen je 2024. godine, posle tri decenije izgradnje.

A u Krežbincu kod Kruševca novi hram Svete velikomučenice Nedelje osvećen je 2025. godine.

Dakle, 22 nije broj koji smo izvukli iz šešira. To je konzervativni minimum.

Ali 22 nije cela priča

Tu je prethodno istraživanje imalo jednu ozbiljnu manu.

Ako brojimo samo završene crkve, dobijamo odgovor na pitanje:

Koliko je novih hramova završeno?

Ali ako želimo da vidimo **koliko je nova crkvena gradnja bila intenzivna u Srbiji**, moramo računati i one koji su tokom posmatranog perioda bili u izgradnji.

A tu se broj ozbiljno pomera.

Samo nekoliko primera dovoljno je da pokaže zašto.

Bagdala u Kruševcu

Izgradnja velikog Hrama Svetih Arhangela počela je **24. novembra 2019. godine**. Tokom 2020. radovi su već bili veliko gradilište, a u martu 2025. na objektu je postavljen šesti, poslednji krst. Hram tada još nije bio u redovnom bogoslužbenom pogonu.

Dakle, Bagdala je jedan novi hram, ali nije smeo da se ubaci u konzervativnih 22.

Ušće kod Kraljeva

Novi hram u Ušću počeo je da se gradi 2019, temelji su osvećeni 2020, a početkom 2026. još su trajali završni radovi. Tokom celog našeg posmatranog perioda, dakle, bio je novo crkveno gradilište.

Starčevo

U Starčevu je novi hram Ognjene Marije započet 2019. godine. Temelji su osvećeni 2021, a zvona i krstovi 2022. godine.

Ruma

U izletištu Borkovac u Rumi 2021. godine osvećeno je zemljište za potpuno novi pravoslavni hram. Godinu dana kasnije već su osvećeni zvono i krst na mestu gde se hram podizao.

Ovča

U Ovči je novi hram Svetog Arhangela Mihaila bio u pripremi i gradnji tokom 2023–2024. godine. Do sredine 2024. završena je temeljna ploča, a osvećenje zemljišta i postavljanje krsta obavljeno je 2024. godine.

Prozivka u Subotici

Još 2017. godine objavljeno je da u najvećem subotičkom naselju Prozivka počinje izgradnja novog hrama Svetog Nektarija Eginskog. Projekat je tada već imao parcelu, projektnu dokumentaciju i predviđenu prvu fazu gradnje.

UKC Niš

Posebno je zanimljiv slučaj Niša: 2022. godine osvećen je kamen temeljac za **novu crkvu u krugu Univerzitetskog kliničkog centra Niš**. Hram je trebalo da bude završen u naredne dve godine.

Dakle, čak i tamo gde se govori o zdravstvenom sistemu – u krugu kliničkog centra – pojavljuje se novo crkveno gradilište.

Širi broj: najmanje 40 novih objekata i projekata

Posle drugog prolaza kroz dostupne eparhijske arhive, lokalne samouprave, lokalne medije i objave o osvećenju temelja, početku radova i aktivnim gradilištima, dolazimo do **najmanje**

40 različitih novih crkvenih objekata ili projekata koji su ušli u širi pregled za period 2010–2025.

Tu se, za razliku od konzervativnog broja od 22, računaju:

22 završena i dovoljno dokumentovana nova hrama

plus

najmanje 18 dodatnih novih objekata, gradilišta ili projekata za koje postoji javni dokaz o započetoj gradnji, osvećenju temelja/zemljišta, aktivnim radovima ili konkretnom projektu, ali nije moguće po istom standardu dokazati da su završeni do kraja 2025. godine.

To je važna razlika.

Broj 40 nije zvanična državna statistika.

To je **istraživački minimum** dobijen sistematskim pretraživanjem javno dostupnih izvora.

I upravo zbog toga je mnogo pošteniji od bombastične tvrdnje da Srbija ima „tačno toliko i toliko novih crkava“.

Još važnije: 40 ne znači da u Srbiji postoji samo 40 novih crkava ili gradilišta.

Znači da smo **za najmanje 40 slučajeva pronašli dovoljno javnih tragova da ih možemo staviti u evidenciju.**

A to je velika razlika.

Postoje i slučajevi koje nismo ubacili u zbir

I to dodatno pokazuje koliko je cifra konzervativna.

U Belotiću je, na primer, novi hram Svetog Stefana Dečanskog i dalje u izgradnji. Ali sama gradnja je počela još 2003. godine, pa ga ne možemo pošteno predstavljati kao objekat čija je izgradnja započela između 2010. i 2025. godine.

U Indiji je još ranije postojala informacija o planu za četvrti pravoslavni hram u gradu, ali izvor izričito navodi da SPC tada nije potvrdila tu informaciju. Zato je taj slučaj ostao u kategoriji **nepotvrđenih projekata**, a ne među dokazanim novim hramovima.

U Novom Sadu je priča sa novim hramom na Limanu još bolji primer. Projekat je javno dokumentovan, grad je pokrenuo proceduru, a tokom 2025. plan je bio na javnom uvidu i izazvao je stotine primedaba građana. To nije završena crkva, niti gradilište u istom smislu kao Bagdala. Zato je ne treba računati među završene objekte.

U Šapcu je krajem 2025. izdata građevinska dozvola za novi hram Rođenja Presvete Bogorodice i zvonik, procenjene vrednosti radova od oko **60,38 miliona dinara bez PDV-a**. Osvećenje zemljišta i početak vidljive faze gradnje usledili su potom.

Dakle, kada neko kaže da je „u Srbiji u poslednjih 15 godina izgrađeno samo 22 crkve“, to je jednostavno netačno.

22 je konzervativni minimum završenih objekata.

Širi registar već prelazi **40 novih hramova, gradilišta i konkretnih projekata.**

A domovi zdravlja?

E, tu je statistika mnogo manje kreativna.

Godine **2012. – 158 domova zdravlja.**

Podaci iz tadašnjeg pregleda Ministarstva zdravlja navodili su 158 domova zdravlja u okviru mreže od 347 zdravstvenih ustanova.

Kasniji zdravstveni podaci i istraživanja i dalje koriste broj **158**. U jednom stručnom radu navodi se da je 2019. godine u 158 domova zdravlja bilo dostupno 3.493 izabranih lekara opšte medicine.

Dakle, ne možemo tvrditi da se zdravstveni sistem nije promenio. Promenio se.

Dobijamo elektronske recepte, digitalizaciju, novu opremu, drugačiju organizaciju rada i nove procedure.

Ali kada se pogleda osnovna mreža:

158.

I dalje 158.

U međuvremenu je država uspela da digitalizuje tih 158 ustanova. Elektronski recept je uveden upravo u mreži od 158 domova zdravlja.

Što je, naravno, napredak.

Samo malo čudan oblik građevinskog napretka:

ne moraš da napraviš novu ambulantu ako možeš da uvedeš novu aplikaciju u staru.

Škole imaju drugačiji problem

Sa školama je stvar još ozbiljnija.

Ne možemo jednostavno reći da ih ima „isto“ ili „manje“ nego 2010. jer se metodologija statističkog praćenja promenila. Od školske 2022/23. RZS više ne prikuplja podatke direktno od škola, već ih preuzima iz Jedinstvenog informacionog sistema prosvete.

Ali postoji broj koji je mnogo važniji od same zgrade.

Broj dece.

U školskoj 2025/26. godini u redovnim osnovnim školama ima **498.581 učenik**.

Prvaka je samo **61.326**.

Drugim rečima, gotovo pola miliona dece prolazi kroz osnovnu školu, ali generacija koja sada ulazi u prvi razred pokazuje koliko će taj sistem biti pritisnut demografijom u narednim godinama.

Još 2013/14. zvanična statistika beležila je **562.556 učenika osnovnih škola**.

Ako taj broj uporedimo sa današnjih 498.581, dobijamo pad od približno **64.000 učenika**, odnosno oko **11,4 odsto**.

To je mnogo ozbiljniji podatak od rasprave o tome da li je negde zatvoreno jedno odeljenje ili spojene dve škole.

Za nešto više od deset godina Srbija je ostala bez više desetina hiljada osnovaca.

I sada stavimo brojeve na sto

Stavka	Podatak
Završeni novi pravoslavni hramovi 2010–2025.	najmanje 22
Širi registar novih hramova, gradilišta i projekata	najmanje 40
Domovi zdravlja 2012.	158
Domovi zdravlja – broj koji se i kasnije navodi	158
Osnovci 2013/14.	562.556
Osnovci 2025/26.	498.581
Pad broja osnovaca	oko 64.000
Prvaci 2025/26.	61.326

I sada dolazimo do onog dela koji je neprijatan.

Srbija nije izgubila sposobnost da gradi.

To očigledno nije problem.

Grade se crkve.

Grade se stambene zgrade.

Grade se poslovni objekti.

Grade se stadioni.

Grade se putevi.

Grade se tržišni centri.

Grade se spomenici.

I grade se novi hramovi.

Ali kada je reč o zdravstvu i obrazovanju, problemi su drugačiji.

Tu više nije dovoljno samo imati građevinsku parcelu.

Treba imati **lekare**.

Treba imati **medicinske sestre**.

Treba imati **nastavnike**.

Treba imati **decu**.

I, možda najvažnije, treba imati političku volju da se novac uloži tamo gde rezultati nisu vidljivi odmah.

Jer nova crkvena kupola se vidi iz kilometra.

Nova ambulanta se mnogo teže fotografiše za svečano otvaranje.

Nije problem što se grade crkve

Da budemo potpuno precizni.

Ovo istraživanje **ne dokazuje da je novac za izgradnju crkava trebalo dati školama ili domovima zdravlja.**

To bi bilo neozbiljno.

Veliki broj hramova finansiraju vernici, ktitori i donatori. U nekim slučajevima učestvuju gradovi, opštine ili država, ali način finansiranja razlikuje se od objekta do objekta.

Problem nije ni u tome što ljudi žele da imaju mesto za molitvu.

Imaju pravo na to.

Problem nastaje kada pogledamo **širu sliku društva**.

Jer ako je društvo sposobno da tokom petnaest godina pokrene ili završi najmanje četrdesetak novih crkvenih objekata i projekata, onda očigledno nije tačno da „nema para ni za šta“.

Novac postoji.

Građevinari postoje.

Zemljište postoji.

Donatori postoje.

Organizacija postoji.

Pitanje je samo:

šta je kome prioritet?

Možda je najironičnija činjenica ona iz Niša

U krugu Univerzitetskog kliničkog centra Niš osvećen je temelj nove crkve.

Ne bolnice.

Ne nove ambulate.

Ne centra za rehabilitaciju.

Crkve.

Da ponovimo: ništa nije sporno u tome da pacijenti imaju mesto za molitvu.

Ali slika je gotovo savršena za jednu društvenu metaforu.

Pacijent ulazi u klinički centar da bi mu medicina pomogla.

U istom kompleksu dobija i mesto za molitvu.

Samo što je medicina deo sistema koji se već godinama bori sa manjkom kadra, opterećenošću i odlaskom stručnjaka.

A crkva dobija novi temelj.

Možda je to i najbolja ilustracija Srbije u jednoj fotografiji.

Zemlja koja sve više ima objekte, a sve manje ljudi

Najveći problem Srbije na kraju možda neće biti ni broj crkava, ni broj domova zdravlja, ni broj škola.

Biće to **broj ljudi koji će sve te objekte koristiti i održavati.**

Danas imamo oko 500.000 osnovaca.

Prvaka je 61.326.

Ako se demografski trendovi nastave, škole će imati sve manje učenika.

Domovi zdravlja će imati sve više starijih pacijenata.

A lekara i medicinskih sestara neće biti dovoljno.

Istovremeno, nova crkvena gradilišta neće nužno nestati.

I tu se pojavljuje jedna pomalo mračna ironija.

Možemo dobiti Srbiju u kojoj je dovoljno lako pronaći novu crkvu.

Ali je sve teže pronaći lekara.

Možemo dobiti selo sa novim hramom, ali bez škole.

Možemo dobiti naselje sa novim hramom, ali bez ambulate.

Možemo dobiti grad sa novim monumentalnim objektom, dok se istovremeno pitamo gde su otišli mladi.

To nije problem religije.

To je problem društvenih prioriteta.

Statistika ne govori šta Srbija treba da veruje

Statistika ne može da kaže da li je crkva važnija od škole.

Ne treba ni da kaže.

Ali može da pokaže nešto drugo.

Od 2010. do 2025. godine u Srbiji možemo dokumentovati **najmanje 22 završena nova pravoslavna hrama**, dok širi istraživački registar daje **najmanje 40 novih hramova, gradilišta i konkretnih projekata**.

Za to vreme mreža domova zdravlja ostaje na broju od **158**.

A broj osnovaca pao je sa oko **562.556 na 498.581**.

To su tri trenda koja ne moraju međusobno biti uzročno povezana da bi bila društveno značajna.

I zato pitanje nije:

„Zašto Srbija gradi crkve?“

Pravo pitanje glasi:

Zašto Srbija ne pokazuje istu odlučnost kada treba da gradi društvo u kojem će imati ko da ide u škole, radi u domovima zdravlja i živi u tim gradovima i selima?

Jer zidovi sami po sebi nisu budućnost.

Ni crkveni.

Ni školski.

Ni bolnički.

Budućnost su ljudi.

A upravo njih Srbija ima sve manje.

Napomena o metodologiji

Ne postoji jedinstvena zvanična državna baza koja prati **sve novoizgrađene pravoslavne hramove u Srbiji po godinama**. Zbog toga broj 22 predstavlja konzervativni minimum koji se može potkrepiti javno dostupnom dokumentacijom. Širi broj od najmanje 40 predstavlja istraživački zbir koji uključuje završene nove hramove, nove objekte u izgradnji i konkretne

projekte započete ili javno dokumentovane tokom perioda 2010–2025. U taj širi zbir nisu automatski uključivane obnove starih hramova, a nepotvrđeni medijski navodi ostavljeni su kao posebna kategorija. Primer Indije pokazuje zašto je takav oprez neophodan: lokalni medij je svojevremeno objavio informaciju o planu novog hrama, ali je istovremeno naveo da SPC tu informaciju nije potvrdila.

Izvori

- [Republički zavod za statistiku – Osnovno obrazovanje 2025/26.](#)
- [RZS – Statistical Release, Primary education 2025/26.](#)
- [RZS – podaci o obrazovanju i učenicima 2013/14.](#)
- [Ministarstvo zdravlja – mreža zdravstvenih ustanova, 158 domova zdravlja](#)
- [RTS – Knićanin, novi pravoslavni hram](#)
- [Turistička organizacija Kovačice – novi pravoslavni hram 2011–2014.](#)
- [Grad Zrenjanin – novi hramovi i gradnja u Banatu](#)
- [RTK – izgradnja Hrama Svetih Arhangela na Bagdali](#)
- [Eparhija Kruševačka / Kurir – Bagdala 2025.](#)
- [RTV Kraljevo – hram u Ušću](#)
- [Grad Ruma – novi hram u Borkovcu](#)
- [ZooMUE – novi hram u Krčagovu](#)
- [Novosti – završni radovi na hramu u Krčagovu](#)
- [Glas javnosti – novi hram u Ovči](#)
- [Jugpress – novi hram u UKC Niš](#)
- [Subotica.com – novi hram Svetog Nektarija](#)
- [Uprava za saradnju s crkvama i verskim zajednicama – novi hram u Resniku](#)
- [Ministarstvo kulture – Deževa i novi hram Svetog Save](#)
- [RTV Mir – osvećen novi hram u Deževi](#)
- [Religija.rs – novi hram u Krežbincu](#)
- [Eparhija šabačka / Glas Podrinja – novi hram u Šapcu](#)